

FEHÉRDY IVÁN: A NAGY-ALFÖLDTŐL MONTREÁLIIG

(Részlet a szerző önéletrajzi írásából)

Egy szép vasárnap délelőtt az egyik barátom családjával nagy sétát tettünk a budai hegyekben. 1955-öt irtunk. A Vörös Csillag szálloda teraszán leültünk egy pohár sörre, ahol idős barátom, Ödön bácsi – nagy barátja az asztrológiának – többünknek jósolt. Meg kellett mondanom, hogy hol és mikor születtem és még egy csomó kérdést tett fel. Aztán jegyzeteibe merült.

Hirtelen rám néz, arcán valami furcsa kifejezés, és a következőket mondja:

– Jövőre elhagyod Magyarországot és tengerentúlra mész.

Csaknem elnevettem magam. Rákosi volt a diktátor, és fegyveres pribékjei drótsövénnyel és aknazárral tették lehetetlenné a határátlépést. Ödön bácsi folytatta.

– Új életed megkezdésénél már az első hónapokban válaszut elé kerülsz. Egész életedre kiható döntést kell hoznod. Ugyanis választanod kell majd egy gyors meggazdagodással járó, de bizonytalan kimenetelű jövő és egy kevésbé színes, komoly munkát igénylő, de maradandó értékeket ajánló élet között.

Megköszöntem Ödön bácsinak a jóslást, amit én nem vettem komolyan, itunk még egy pohár sört és az egész ügyet el is felejtettem. Két év sem telt el, és újra eszembe jutott. Akkor már Kanadában voltam, és minden pontosan úgy történt, ahogy azt Ödön bácsi megjósolta!

*

1956. október 23-án a budapesti Műegyetem diákjai tüntetést szerveztek a lengyel Bem tábornok szobrához, aki az 1848-as szabadságharcban a magyarokkal együtt harcolt az osztrákok megsegítésére hazánkba törő orosz seregek ellen. Ezek csatlakoztak a felvonulókhoz és a tömeg hamarosan több tízezerre nőtt.

A tüntetés békésen kezdődött. A nép boldog volt, hogy most végre ott vonulhat a főváros utcáin kifejezve magyarságát nemzeti színű zászlók alatt és hazafias dalokat énekelve. A hangulat azonban egyre feszültebb lett, szinte érezni lehetett, hogy az eddigi évek alatt lefojtott keserűség ki fog törni valamilyen formában.

A Parlament előtti téren több százezres tömeg gyűlt össze hangos szóval követelve, hogy a kormány egyik minisztere, Nagy Imre, legyen a miniszterelnök. Nagy is kommunista volt, de sohasem tartozott Rákosi bizalmasaihoz, és ismert volt arról, hogy magyar szocializmust akart, amelyik átvinné a helyét a jelenlegi szovjet típusú kommunista rendszernek.

A Parlament előtti felvonulással egyidejűleg másik tömeg gyűlt össze a Magyar Rádió székháza előtt. Egy diákokból és munkásokból álló küldöttség kért bebocsátást az épületbe. A kommunista kormánnyal szembeni követeléseik listáját akarták beolvasni a rádióba. Kérésüket megtagadták és a küldöttség tagjait letartóztatták. A tömeg erre megrohanta a Rádió épületét. A rendőrség és a biztonsági szolgálat ÁVO-sai tüzet nyitottak az emberekre. Többen meghaltak. Ez volt a fordulópont, mikor a békés tüntetés demokratikus jogok érdekében egy pillanat alatt forradalommal változik.

A Rádiót ostromló tömeg néhány óra alatt több ezer emberre nőtt. Katonák csatlakoztak a tüntetőkhöz, teherautók hozták a puskákat és géppisztolyokat a fegyvergyárakból.

A Szabadságharc megkezdődött!

*

1956. október 23.

A piliscsabai HÉV hét óra körül futott be a Margit híd budai hídfőjéhez, ahol a végállomása volt. A hídon hatalmas tömeg vonul Pest felé. Énekelnek, nemzeti-színű zászlókat lengetnek, mindegyik közepéből kitépve a vörös csillag. Leugrom a vonatról, beálllok az emberek közé és sodródok velük, teljesen a hatása alatt ennek a mágikus, mámoros érzésnek, amely mindenkit a hatalmába kerített.

– Vesszen az ÁVO, vesszen Rákosi és Gerő! – ordítja a tömeg, s mindenki nézi a mellette menetelőt, ragyognak az arcok, szinte nem hisszük, hogy ez valóság, hogy ezt kiabálhatjuk! Ahogy hallom, megyünk az Országház elé, ahol Nagy Imre fog beszélni hozzánk. Ő kell, hogy vezessen minket, újra szabadok leszünk tízéves brutális szovjet kommunista elnyomás után!

Az Országház előtt több százézeres tömeg. Sinkovits a *Talpra magyart* szavalja az egyik erkélyről, és mi vele együtt kiáltjuk a refrént, „esküszünk, esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk!”.

Végre megjelenik Nagy Imre és üdvözlésében minket elvtársaknak szólít. Egy emberként zúg fel a tömeg:

– Nem vagyunk elvtársak!

Nagy Imre józanságra int. De mi megrészegedtünk a szabadság gondolatától, amelyet, úgy érezzük, hogy a markunkban tartunk most, és nem akarjuk kiengedni birtokunkból.

Emberek rohannak lélekszakadva a Belváros felől és percek alatt mindenki tudja a téren, hogy a Rádiónál ölik a magyart! Én is futok a többiekkel a Bródy Sándor utca felé, ahol a Magyar Rádió székháza van. A Rákóczi útnál már lehet hallani a lövöldözést. Ki lő kit? Honnan van nekünk fegyverünk? A Múzeum körúton magyar katonai teherautók állnak tele fiatal honvédekkel.

– Ne üljetez itt, gyertek velünk, hozzátok a fegyvereiteket! – ordítom én is feléjük, és öklömmel döngetem az egyik teherautó ajtaját.

– Nem adtak nekünk fegyvert, mi újoncok vagyunk! – hallom az egyik hangját, majdnem sír a méregtől.

A Rádió előtt pognak a fegyverek, és mint megtudtam később, Csepelről jöttek munkások puskákkal, sőt géppisztolyokkal több teherautón, amikor pillanatok alatt elterjedt a felkelés híre. Ennyit a sokat szidott Vörös Csepelről!

Átmásztam a Múzeum-kert kerítésén, és a fák között egészen előre osontam, közel a tűzharchoz. Meg se kértem senkit, hogy valaki adjon nekem is fegyvert, mert a legegyszerűbb kiképzés hiányában csak a mellettem levők életét veszélyeztettem volna!

A Múzeum-kertből és a környező épületek kapualjaiból a ballonkabátos, svájcisapkás szabadságharcosok állandó tűz alatt tartották a Rádió épületében meghúzódó ÁVO-sokat. Azok csak szórványosan lőttek vissza, nyilván fogytán volt a lőszerük.

Mentőautó jön nagy szirénázással, vöröskereszt az oldalán. A Rádióhoz siet, pillanatra lelassít a sarkon. Ma sem tudom, hogy honnan jött az ötlet, de közülünk két fiatalember kinyitja a kocsis hátsó ajtaját. A mentőautó megrakva fegyverekkel és lőszerrel. Nem tudom tisztán kivenni, hogy mi történik, csak állati ordítást hallok. Most valahonnan fényt kap a kocsis eleje és látom, ahogy szinte kitépik helyükről a vezetőt és a társát. Rúgja, tapossa őket a tömeg, puskatusok emelkednek a levegőbe. Két emberroncs, véres massa marad az utca kövezetén. Úgy érzem, hánynom kell, kapaszkodom az előttem lévő fába. A ballonkabátom bal oldala csupa vér, egy pillanatra azt hiszem, hogy én kaptam lövést.

A Múzeum körúton egyre több a teherautó, valaki kiabál, szervusztok, megjöttek az emberek a Lámpagyárból! Az Üllői útnál is hallok lövöldözést, nyilván az ÁVO-sok jönnek, hogy felmentsék a Rádiót.

– Segíts, öcsi, rakd tele a zsebeidet – fogja meg a vállam egy középkorú férfi és egy nyitott lőszerládára mutat. Boldogan belemarkolok, végre aktív szerepet kaptam, és telerakom az összes zsebemet lőszerrel. A Kálvin tér sarkán egy bérház kapualjához futunk, megbújva egy-egy pillanatra a házak szögleteinél, mert valahonnan lövik a teret. Nyolc-tíz szabadságharcos ölel át a kapualjban, meghoztuk a muníciót!

Reggel megyek csak haza, át Budára, a Kosztolányi Dezső térre. Csend van, vihar előtti csend! A hídfőnél civil ruhás ÁVO-sok igazoltatnak mindenkit, aki át akar menni a Duna egyik oldaláról a másikra. Motozás, ki kell forgatni a zsebeket. Valakit előttem visznek el, röpcédulát találtak a szerencsétlen egyik zsebében! Most én vagyok a következő.

– Fordítsa ki a zsebeit! – gyűlölet sugárzik a karvaly orrú szeméből, ahogy észreveszi a vérfoltot a kabátomon. Tudja pontosan, hol lettem véres. – A két farzsebét is, de csinálja ütemesebben!

– Jóska, az őrnagy elvtárs hívát! – szól ide a társa. A karvaly orrú meglök, hogy mehetek. Megyek, hullá sápadtan, jobb kezem még a farzsebben, amit ki kellett volna fordítanom. Már átértem Budára és még mindig markolom a puszkagolyót, ami tegnap estéről véletlenül a zsebemben maradt.

*

Egész éjjel dübörögtek a tankok, az oroszok megszállják a fővárost. Egyre több helyen lángolnak fel a harcok, a forradalom terjed. Az egész város lakossága tünet, mindenkiből elemi erővel tör ki a tíz éve lefojtott gyűlölet a kommunisták és a szovjet csapatok ellen. Tízezres tömegek járnak az utcákat, félig be vagyok már rekedve, ahogy ordítom a többiekkel: – Vesszen az ÁVO, hazudik a rádió!

Valaki mondja, hogy nagy tüntetés van az Országház előtt. – Gyerünk! – mondom magamnak és rohanok végig a Nádor utcán, hogy valamiből ki ne maradjak!

Lövéseket lehet hallani az Országház felől, géppisztoly ropogást, sikoltozás, kiabálás vegyül a fegyverek zajába. Valaki onnan rohan errefelé és megfogja a vállamat. Kabátja félig leszakadva, arca csupa vér.

– Ne menj oda, fiú, az ott egy mézárszék! Az ÁVO-sok géppisztollyal lövik a tömeget.

Mások is rohannak az Országház felől, többen sebesülteket támogatnak. Valóban örültség lenne, ha tovább mennék! Így hát csak állok a fal mellett és kérdezem az embereket, hogy mi történt? Békés tüntetésnek indult. A tömeg csupán azt ordította, hogy vesszen az ÁVO, hazudik a rádió. Éljenezték Nagy Imrét. Váratlanul az egyik épület tetejéről megszólaltak a géppisztolyok. Mindenki rohanni kezdett a tér négy sarka felé. Az ÁVO-sok percekig pásztázták a tömeget, és amikor már csak halottak és jajgató sebesültek maradtak a téren, azokat kezdték szisztematikusan elnémítani. Még a szirénázva érkező mentőautókat is lötték. Ez nem gyilkosság volt, hanem mézárslás! 1956. október 25., a Parlamenti sortűz! Valival, feleséggel, akkor még nem ismertük egymást. Mint kiderült, ő is ott volt, 500 méterre tőlem. Valahogy megmenekült, ma is élő szemtanúja a kommunisták egyik legvéresebb tetteinek!

A forradalom alatt mindig akadt munka olyanoknak, akiknek nem volt fegyveres kiképzésük, hogy az első vonalban tudjanak harcolni. Egyik nap délután én is lelkesen ott ügyeskedtem a Móricz Zsigmond körtéren, ahol az útburkolat bazalt kockáit szedtük fel és barikádokat építettünk. Nem kérdeztem meg senkitől, hogy ezt miért csináljuk. Talán azért, hogy amíg az orosz tank lassan mászik át rajta, addig jobban lehet rá lőni, vagy fel lehet robbantani. Valaki biztosan tudta, hogy miért tesszük, de azt kell mondanom, hogy a forradalom alatt minden spontán történt, nem volt szinte semmi összehangolva. Hiszen a forradalom is egyik pillanatról a másikra robbant ki, nem volt előre megszervezve! Ez mutatja legjobban a magyar nép elkeseredését, be kellett következni a robbanásnak!

Szóval, feszítem fel a bazalt kockákat másik 20–25 fiatalemberrel, és hangyaszorgalommal építjük a barikádokat a tér egyik sarkában, ahol a Verpeléti út kezdődik. Rengetegen vannak mindenütt, csak egy beszédtema van: a forradalom! Nagy fekete autó téved be a térre valami fejessel a hátsó ülésen. Széles karimájú kalap díszel a fején. A sofőr most észreveszi, hogy szabadságharcos területre került és örült gyorsan megpróbál elhajtani. Szerencsétlenségére elüti az egyik fiatalembert a barikád előtt. Erre megvadul a tömeg, már eddig is gyanakodva figyelték az autót. Többen egy pillanat alatt ledöntik a barikád sarkát és elzárják a kocsit útját a Verpeléti út felé. Repülnek a kövek. Fel akarják tépni az ajtókat! A vezető rükkvercbe kapcsol, félre kell ugrani, mert elseper minket! Hárman lógnak a hűtőn, próbálják betörni az ablakot. A vezető gázt ad, fel a járdára, egy fiatal ordít a fal mellett, és a kocsit valahogy kiér a Verpeléti útra és eltűnik a híd felé.

Sajnos, nem ez a kalapos volt az egyetlen azokban az időkben, aki megmentette a bőrét!

*

És a lehetetlen úgy tűnt, hogy sikerült – győztünk! Október végén a szovjet csapatok elhagyták a fővárost, az ÁVO-t felszámoltuk, megnyíltak a börtönök a politikai foglyok előtt. Megalakult az új kormány, Nagy Imre lett a miniszterelnök. De Budapest romokban hevert. Páncélosok roncsai, szétlőtt házak, törmelék mindennütt. Az Astoria sarkától elvitték a vöröskeresztes ápolónőt, aki ott feküdt holtan két napig. Az egyik összelőtt kirakatban egy nyitott láda állt, amelyben az áldozatok hozzátartozóinak gyűjtöttek. Száz forintossal lett tele a láda és senki nem nyúlt hozzá! Ilyen tiszta forradalma még nem volt a világnak!

De ugyanakkor jelen volt szemmel láthatóan a gyűlölet és a leszámolás. Szétlőtt szovjet tankok mellett az összeégett katonák tetemei. A Köztársaság téren lábánál felakasztva egy fára az ÁVO egyik őrnagya. Amikor én arra jártam az utcákon tétlenül ténfergő sok ezer emberrel együtt, az őrnagy már legalább egy napja halott volt. A szájába bankókat tömtek, nyakából egy tábla lógott: Így járnak azok, akik pénzért ölték a magyart! Mellőlem egy munkásember hirtelen odalép, artikulátlan hangon kiált valamit, majd beleköp a halott arcába. Egy másik, szép nyugodtan, csendben, szó nélkül odasétál, s nem köp, hanem belerúg a halott ÁVO-s őrnagy vállába. Valaki mögöttem tapsol.

Az most teljesen mindegy, hogy én, személy szerint, egyetértettem-e ezzel, amit láttam. A lényeg az, hogy nem találok jobb illusztrációt arra az elkeseredésre, a mélyen égő gyűlöletre, ami átjárta a magyar népet és megteremtette azt a légkört, ami a forradalom kirobbanásához, szabadságharcunkhoz vezetett.

November 1-jén autóstoppal lementem Ceglédre. Egy teherautó vett fel, amelyen öt fiatal géppisztolyos srác ment le a Kecskemét és Cegléd környéki falvakba, hogy kenyeret hozzon a főváros népének. Elképzelhető szüleim öröme, mikor beállítottam hozzájuk! Nagymamám abban az időben agyvérzéssel már állandóan ágyban feküdt, ő csak fogta a kezemet és egyfolytában sírt. Velem nem lehetett bírni! Tele voltam lelkesedéssel.

– Győztünk! Most kezdhethetjük egy szabad, új Magyarország építését.

Apu félbeszakított, mellettem alig tudott szóhoz jutni.

– Drága fiam, ez csak tűzszünet, a szovjet nyilván azt várja, hogy a Nyugat mit fog csinálni. Ivánkám, a két ceglédi orosz laktanya tele van tankokkal, katonákkal, csak a jelre várnak!

És akkor eszembe jutott, amit Budapest szélénél, Vecsésnél láttam ma reggel idejővet. A réteken beásva az orosz tankok százai, gulyáságyúk, sátrak, unatkozó katonák. Nyilván megvan ez a páncélgyűrű az egész főváros körül!

De nem voltam hajlandó a józan észre hallgatni és elfogadni azt a tényt, hogy mi egyedül, magyarok, a szovjet behemót ellen nem nyerhetünk!

Anyu egy gyár irodájában volt gépiró Cegléd határában.

– Vigyél ki holnap a gyárba, Anyu – fordultam hozzá –, beszélni szeretnék az emberekhez! Szüleim csóválták a fejüket, de Anyu megtette, összejött az összes munkás, lehettek vagy százan, hogy meghallgassák a hozzájuk érkezett első budapesti szemtanút.

Mint volt munkaszolgálatos katona, nekem nem volt kiképzésem, hogy fegyverrel tudtam volna harcolni, s így több időm volt, hogy mindent megfigyeljek! – kezdtem beszámolómat. Ez tetszett nekik. Fél órát beszéltem, szívták magukba minden szavam. Gondolom, hogy a többség Apumhoz hasonlóan szintén nem hitte, hogy miénk a végső győzelem, de lelkesedésemet látva arra gondolhattak, hogy talán kialakul majd valami, ami jobb lesz annál, ami eddig volt.

November 3-án délután már visszaérkeztem Pestre, és az első utam a Műegyetemre vezetett, ahol szervezték az önkénteseket. Olyan híreket hallottunk, hogy egy szovjet páncélos hadtest Záhonytól átlépte a határt és közeledik a főváros felé.

Másnap reggel 5-kor örült motorzúgásra ébredek. Rohanok le a bérház elé. A Bocskai úton és a Bartók Béla úton orosz tankok és páncélautók hosszú sora vonul a Belváros felé. Egy ablak nyitva valahol, hallom a rádiót. Nagy Imre szózatot intéz a magyar néphez.

Szóval bekövetkezett, visszajöttek az oroszok. A Nyugat nem mozdította még a kisujját sem!

Három vagy négy napig tartottak még a harcok a főváros különböző pontjain, aztán csend lett, és az ÁVO az orosz fegyverek védelmében megkezdte a megtorlást!

*

A szabadságharcot leverték! Ezrek és ezrek mentek ki Nyugatra, én egész hónapban vártam a csodát. Amerikai ejtőernyősök már nem fognak jönni, de az Egyesült Nemzetek még beküldhetik csapataikat. Semmi nem történt, és lassan ismét kezdtek lehúzni a vasfüggönyt a magyar börtön körül. Nem akartam elindulni Nyugatra, reméltem, hogy a forradalom hozott változást, megváltoznak a dolgok Magyarországon.

Felkerestem édesapám professzor barátját, ő hogy is látja a helyzetet? Van-e remény arra, hogy esetleg felvesznek egyetemre? Szomorúan rám nézett.

– Ivánkám, egyelőre felejtsd el, hogy te egyetemre kerülhetsz. Most a megtorlás következik és majd később, évek múlva, talán enyhül a helyzet.

Hát ez nem volt biztató, de még mindig nem tudtam elhatározni, hogy elinduljak én is át a határon. No, és hát nem utolsó sorban itt voltak szüleim és Nani-kám is.

Egyik nap a Gellért-hegy tövében összeszaladtam egy volt muszos bajtársammal.

- Hova mész? – kérdezi tőlem.
- Kenyérért – mondom én. – És te?
- Dél-Afrikába – volt a válasz.

Mint egy járvány, mindenki megy, legalábbis beszél róla. Úgy gondolom, hogy valami jelre vártam, hogy el tudjam határozni, mit tegyek.

*

Kedden történt, december 4-én délelőtt. A Lenin körúton, a Néphadsereg színháza mellett (régi Vígszínház) kis csoportosulásra figyelek fel egy hirdetőoszlop előtt. Odamegyek, belevegylök a tömegbe és felküzdöm magam az első sorig. A hirdetőoszlopra valaki egy kézzel írott nagy plakátot tűzött.

– Szabadságharcunk nem bukott el! Hamarosan újra kezdjük! Tartsunk össze, magyarok! Halál a kommunista bitangokra!

Az emberek olvassák, minden szót magukba szívnak. Igen, talán még van remény! A gyilkosok még nem vették át végleg a hatalmat. De szólni nem mer senki, halálos csendben állunk.

Egy férfi lép ki a tömegből és a hirdetőoszlophoz megy. Bőrkabát, feje fedetlen, kockás sál a nyakában. Megmarkolja a plakát jobb felső sarkát és egy hirtelen mozdulattal letépi az oszlopról. Rátapos, megfordul és ránk néz.

Amíg élek, nem felejttem el a szemeit. Kegyetlenség ül bennük és gúny, kihívás. Tessék, itt van, lépjenek elő! Kinek van valami mondanivalója? Én vagyok a hatalom, nektek kuss! – mintha ezt mondaná.

Senki nem szól egy szót sem, senki nem lép oda, hogy számon kérje, mit csinált azzal a plakáttal, azzal a felhívással, ami nekünk szent! Állunk ott vagy ötvenen, mint egy falka birka. Beleértve magamat is. Hová lett a forradalmi láng? Mindennek vége, kialudt a mécses.

Többen megfordulnak és lehajtott fejjel elindulnak. Hová? Hazafelé? Ki tudja. Lassan csaknem mindenki elmegy. Én is indulok. És ekkor a bőrkabátos hangosan felnevet. Végigfut a hátamon a hideg. És nem fordulok meg, és senki nem fordul meg, hogy odalépünk hozzá, megfogjuk a torkát, hogy valóban újra kezdjük, ahogy a plakát névtelen írója is mondta.

*

Az i betűre felkerült a pont.

Másnap reggel elindultam Kapuvárra, és december 7-én egy erdő szélénél átléptem az osztrák határt. Ott szemben, az erdő mögött húzódik a határ – mondta a favágók vezetője, és ahogy rápillantottam, mintha könnyet láttam volna a szemében. Akkor még nem értettem, hogy miért.

Tegnap este hozott minket össze a sors, amikor kopogásomra kinyitotta háza ablakát. Gyűrött kis papíron ajánlott hozzá egy budapesti barátom kapuvári ismerőse, hogy mutassa meg az utat az osztrák határhoz. Náluk aludtam, majd aztán kora reggel az egyik favágó átadta helyét és kerékpárját, hogy mint a csoport tagja biztonságosabban tudjak eljutni a határ- menti erdőbe, ahol dolgoztak.

Kanyarodott a dűlőút és én csaknem leszédültem a kerékpárról, amikor egy szovjet tank ágyúcsövével kerültem szembe. Két katona mosdott, egy harmadik revolverét tisztította, míg tisztjük borotválkozott és szappanhabos arcával barátságosan intett kis csoportunknak, mint amikor régi ismerősök találkoznak.

– Visszajöttek a disznók – mormogta valamelyik újdonsült barátom. Én szótlanul tapostam a pedált és lemondtam arról, hogy a megjegyzés kétszeresen találó

voltát megerősítsem. Újra fák között vezetett az ösvény nyílegyenesen, valahol ott messze volt az ígért földje. Hirtelen, mint a délibáb alakjai, két ember közeledett.

– Józsi, azt hiszem, baj lesz! – szólt hátra az egyik favágó a csoport elején. Józsi, a vezető, elém került kerékpárjával, hogy takarjon, amennyire lehet.

– A párttitkár a faluból, húzódjék csak erősen mögém – suttogetta, bár még vagy száz méterre voltak előttünk. Lehúztam a sapkám és összehúztam magam a kölcsönkapott bekecsben, elbújva a csoport közepén, valami olyan megfontolásból, hogy ha én nem látok, akkor engem sem látnak. Balról haladtak el mellettünk, miközben én jobbról buzgón hajtottam a kerékpárt a csoport szélén.

Balra tisztás, néhány kis épület. Seholy lélek. – Ávós laktanya – közlik velem. No hát, nekem is csak ennyi kellett, azt se tudtam, hogyan siessek innen tovább! De nem ment az ilyen könnyen!

– Bemegyünk méretkezni – hallom a javaslatot, és már látom is, hogy az egész kis csoport bekarikázik az udvarra, ahol egy mázsa áll árván az egyik fa tövében. A falhoz támasztják a kerékpárokat és – mint akinek semmi nem sürgős – komótosan mérni kezdik egymást a mázsán. Majd szétmegyek az idegességtől, rohannék akár gyalog, csak már szabad földön lehetnék! Mi lesz, ha az ávósok visszajönnek? És majd ők fogják tovább folytatni a mázsálást, de úgy, hogy velem kezdik? Örültek ezek? De nem szólhatok egy szót sem, jó képet kell vágnom, sőt, az én súlyomra is kíváncsiak!

Végre tovább indultunk! Hamarosan az erdő széléhez értünk, ahol a csoport letelepedett és engem is invitáltak, hogy reggelizzek velük. Megköszöntem szépen, most inkább mennék! Visszaadtam a bekecsbet. Józsi, a vezető, megfogta a vállamat.

– No, jöjjön, megmutatom, hogy merre kell menni.

Elköszöntem a többiektől és kettesben továbbmentünk be az erdőbe. Kis emelkedőről lenézve megcsillant előttünk egy patak.

– Ez a határfolyó – mondta Józsi. – Biztosan talál majd egy rönkfát, hasaljon csak rá és lökje át magát a túlsó oldalra. Az egész patak nem szélesebb két méternél.

Ütött-kopott tárcám egyik rekeszében húzódott meg 200 forint, azt vettem elő és le akartam akasztani nyakamból a kis arany skapuláré érmet.

– Jóska bátyám, nagyon köszönöm, amit értem tett, ennyit tudok adni a segítségéért – hadartam el zavartan, de be se tudtam fejezni.

– Semmit nekem ne adjon, kérem, szívességből tettem – és most már tele lett a szeme könnyel. – De nagyon nehéz a lelkem, mert megint elveszítünk egy magyart!

Kezet fogtunk és elindultunk a fák között különböző irányban.

– A jó Isten legyen magával – hallottam utolsó szavait, és akkor már én is sírtam. De nem sokáig. A patak széléhez közeledve hirtelen megzörrentek a bokrok mellett, és kilépett elém egy farkaskutya. Nagyon szép állat volt, de nem erre gondoltam abban a pillanatban. Megmerevedtem, mint egy szobor, és csak pillantásom ölelte át a környéket a határor ávósokat keresve, akikhez a kutya tartozott. A következő pillanatban ki is lépett elém az egyik, nevetett és öltözékéről ítélve egyáltalán nem nézett ki határőrnek.

– Ne féljen a kutyámtól – mondta barátságosan. – Csempészek vagyunk, éppen szalonnázunk. Tartson velünk!

– Majd legközelebb – hebegtem, mint egy idióta, mosolyt erőltetve magamra. – Most nagyon sietek. Rejtő Jenő regényeiben mondtak ilyen marhaságokat. Hirtelen belém vágott egy gondolat.

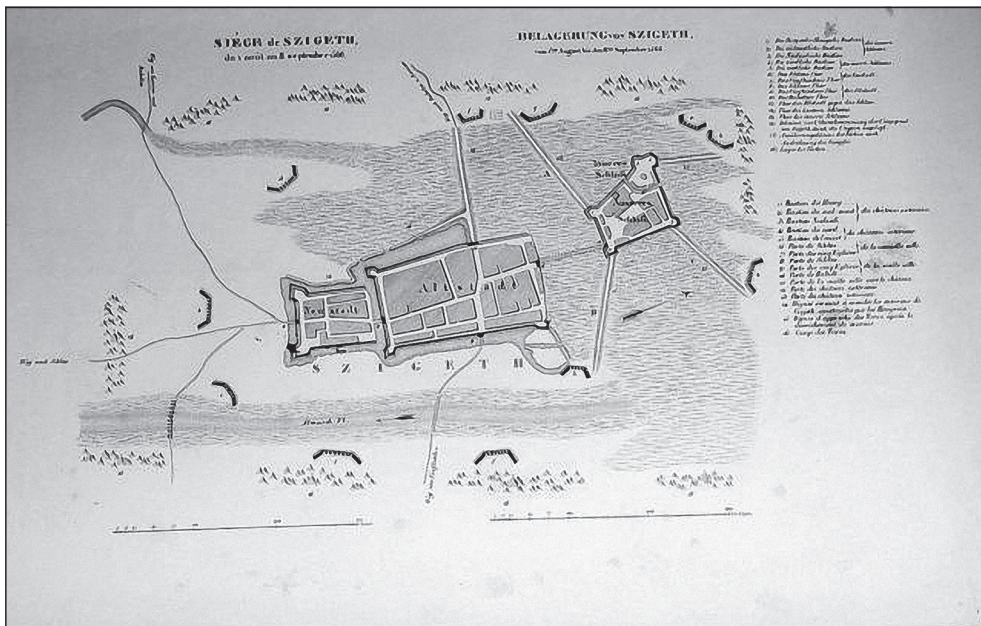
– Feladnának pár sort a szüleimnek, hogy jól vagyok és szerencsésen elértem a határt?

Készségesen bólintott, én két mondatot írtam egy cetlire és kemény kézfogással búcsúztunk. Egy pillanatig sem hittem, hogy szüleim meg fogják kapni üzenetemet.

Két perc múlva lent voltam a pataknál. A szürkés, zavaros víz szélén a parthoz simulva, mintha engem várt volna, egy méter hosszú, kétarasnyi széles rönk húzódott meg. Ráhasaltam, észre sem véve, hogy bakancsom, nadrágom, rövid kabátom ujjja, minden csupa víz lett.

Elrúgtam magam a parttól és a következő pillanatban már a túlsó oldalon találtam magam. Felrohantam a part kis emelkedőjén a szántóföldekig. A dülőút szélén osztrák zászló volt letűzve. Nem látta senki, mikor megcsókoltam.

Örökre lezártam egy szakaszát életemnek és megnyitottam egy újat, nem tudva, csak remélve, hogy meg fogom találni, amit keresek.

Sziget térképe 1830-ból